
Studium biblistiky na HTF UK

Studijní obory

Katedra biblických studií zajišťuje teologické vzdělání pro všechny akreditované obory na HTF UK jak v bakalářských, tak v navazujících magisterských studijních oborech (Husitská teologie, Starokatolická teologie, Religionistika, Filozofie, Učitelství, Psychosociální studia).

Vyučované předměty:

- jazyky: latina, řečtina, hebrejšтина, aramejšтина;
- předměty: Úvod do Bible; Písemnictví Starého a Nového zákona (dále jen SZ, NZ); NZ listy rané církve; NZ události; Dějiny SZ, NZ textu a doby; Dějiny starého Izraele; Dějiny NZ kánonu; Zbožnost žalmů a jejich vazba k Novému zákonu; Význam SZ v ekumeně; Antropomorphy v Bibli; Úvod do prorocké literatury; Literární druhy a formy NZ; Ježíšova podobenství; Interpretační metody NZ exegeze; Exegeze SZ, NZ (analýza Lukášova dvojspisu a ep. Galatským – přednášky a semináře); Teologie SZ, NZ; Postavy a směry současné NZ vědy; Akcenty Pavlovy teologie; Seminář biblické archeologie; Úvod do mytologie starověkého Ugaritu a předexilního Izraele.

Struktura studia

Biblistika je vědní obor, který za použití vědeckých metod jazykozpytných a historických kriticky zkoumá texty Bible – Starý a Nový zákon (dále jen SZ a NZ) za účelem jejich porozumění a interpretace. Jde o kritickou reflexi dobových výpovědí o Bohu v náboženských textech, které vznikaly namnoze jako vyznání víry pro bohoslužebné užívání. Kritická reflexe je prováděna vždy v konfrontaci s dnešním obrazem světa a stavem poznání původních biblických textů.

Výuka biblistiky na HTF UK je založena na a) prezentaci obecných informací o Bibli (její vznik, překlady, šíření a vliv); b) studiu původních jazyků; c) podrobném studiu dílčích oborů osvětlujících literární text (vznik kánonu Bible), tj. dobového a religionistického pozadí (biblické reálie, sondy do historie), současného stavu vědeckého (jazykového a systematického) bádání (sondy do dějin výkladu); d) praktickém procvičování rozboru a výkladu biblické látky. Od tohoto schématu se pak odvíjí struktura studia biblistiky na HTF UK Praha.

Jazyky - cíle studia

Základem univerzitního vzdělání v biblistice je schopnost pracovat s textem Bible v původních jazycích. To předpokládá zvládnutí gramatiky, základní slovní zásoby a syntaxe pro překlad (s použitím slovníku) jakéhokoli textu SZ z řečtiny i hebrejštiny a textu NZ z řečtiny. Tyto jazyky se na HTF UK studují ve čtyřsemestrálních kurzech (stejně jako latina, jejíž výuku pro četbu jakýchkoli náboženských latinských textů zajišťuje Katedra biblických studií také). Řečtina je navíc vyučována ve dvouletém intenzivním kurzu před zahájením studia. Zvládnutí jazyka se ověřuje zkouškou, při níž student prokazuje schopnost morfologické a syntaktické interpretace překládaného textu. Zvládnutí původních jazyků je nezbytným předpokladem pro a) porozumění Bibli; b) interpretaci zvěsti; c) exegetickou práci s textem Bible v seminářích SZ a NZ; d) reflexi teologické výpovědi SZ a NZ; e) pochopení odborné terminologie humanitních, příp. přírodních věd; f) následnou samostatnou intelektuální práci ve studovaných oborech; g) vstup do odlišného a naší kultuře vzdáleného myšlenkového světa, díky čemuž je možno získat nadhled nad hodnotami domovské civilizace v jiné, mnohdy značně osvojující perspektivě. Tomuto cíli je podřízeno studium dílčích oborů, na něž se biblistika dělí (následně budou pojednány podrobně): dobové pozadí biblických látek; literární kritika (kritika tradice, dějiny formy, kritika redakce, dějiny kánonu); metody exegeze; dějiny a metodologie překladů; reflexe vykladačských tradic a přístupů. Uspořádání těchto oborů a jejich rozdělení do tří let bakalářského a dvou let magisterského studia je založeno na ideji postupného pronikání do zvěsti Bible s cílem zpřístupnit její zvěst jak posluchačům, kteří přišli své předchozí duchovní vzdělání rozvíjet, tak posluchačům necírkevním a nenáboženským.

Bakalářské studium

Do tří let bakalářského studia je rozděleno seznámení s biblickými reáliemi.

- V prvním ročníku bakalářských studijních oborů je kurs praktické znalosti Bible ve dvousemestrální dvouhodinové přednášce s názvem Úvod do Bible a dvousemestrálním dvouhodinovým Proseminářem biblických znalostí SZ a NZ. Cílem a náplní tohoto studia je četba Bible (obeznámení s jejím obsahem), reflexe obtížných míst, samostatná práce s biblickým textem (interpretace s následným rozhovorem) a informace o dějinách překládání Bible a jejím vlivu na evropskou kulturu.
- Ve druhém ročníku bakalářských studijních oborů je kurs dobového pozadí SZ a NZ ve dvousemestrálních dvouhodinových přednáškách s názvem Dějiny SZ a NZ textu a doby. Jak již název napovídá, obsahem jsou dějinné

události v době, ve které se odehrávají příběhy Bible (dobový a kulturně historický, nebo nábožensko dějinný kontext), společenské a politické podmínky života starověkého Izraele a novozákonní církve na pozadí Blízkého a Středního východu (východního středomoří a Egypta) v konfrontaci s mimobiblickými zprávami, archeologickými nálezy a textově kritickým zkoumáním. Předmětem studia v těchto kurzech je také mimobiblická starověká literatura a proces vzniku, uchování a překlady biblických textů.

- Ve třetím ročníku bakalářských studijních oborů je přednášen literární úvod do původního textu SZ a NZ ve dvousemestrálních jednohodinových kurzech s názvem Písemnictví SZ a NZ. V nich je věnována pozornost otázkám autorství a struktury jednotlivých biblických spisů; procesu kanonizace a mimokanonické literatury; analogii s mimobiblickými písemnými památkami; reflexi nejstarších dochovaných záznamů a překladů; specifikům hebrejského textu SZ a řeckého textu SZ i NZ; práci s kritickým aparátem textu receptu a školám známým jako Kritika dějin formy, Kritika tradice a redakce, tedy literárně kritickému zkoumání jednotlivých biblických textů.

K těmto základům biblistiky je možno během prvních tří let volit rozšiřující studium, které katedra biblických studií nabízí v devíti **povinně volitelných kurzech**:

- dvě dvousemestrální jednohodinovky - Dějiny starého Izraele (reflexe starozákonní výpovědi o dějinách Izraele v konfrontaci s mimobiblickými zprávami a společensko politickou situací předního Orientu); Literární druhy a formy v NZ (úvod do kritiky formy a kritiky redakce, úvod do exegeze novozákonních látek, rozčlenění a charakteristika, formy argumentace, chrie a progymnasmata, apokryfy).
- dvě dvousemestrální dvouhodinovky - Ježíšova podobenství (reflexe Ježíšovy osobnosti, teologických specifik evangelistů a demonstrace základních zásad exegetické práce); Cvičení v hebrejském jazyce.
- čtyři jednosemestrální jednohodinovky - Význam SZ v ekumeně; Antropomorfismy a symboly v Bibli (výpovědi o Bohu formou analogie s výpovědí o člověku); Novozákonní události (rozšíření kurzů Úvod do Bible a proseminář biblických znalostí – detailní rozbor zvolených příběhů a propojení dílčích novozákonních celků); Dějiny novozákonního kánonu (proces kanonizace NZ).
- jednosemestrální dvouhodinovka - Textově kritický seminář NZ (samostatná práce s řeckým textem NZ, s kritickým aparátem, interpretace různosti a synopsí).

Magisterské studium

V navazujícím dvouletém magisterském studiu nabízí Katedra biblických studií tři jednosemestrální dvouhodinové exegetické semináře (SZ; NZ; SZ a NZ). Jejich náplní je samostatná studentova práce s biblickým textem v původních jazycích, tedy odborný rozbor textu s pomocí exegetických metod a schopnost samostatně formulovat zvěst studovaných textů do dnešní doby.

Ve druhém ročníku magisterského studia nabízí Katedra biblických studií dva jednohodinové dvousemestrální kurzy Teologie SZ a NZ. Teologie je vrcholná disciplína biblistiky, kde dochází k systematickému utřídění látky SZ a NZ, jakož i odborných poznatků rozsáhlé bohoslovecké reflexe za účelem uceleného formulování záměru biblických textů či interpretace stěžejních biblických pojmů v kontextu celé Bible a tehdejších či současných myšlenkových proudů. Tyto poznatky nejsou zaměřeny pouze ke zvládnutí státní zkoušky, ale také k praktickému použití v duchovenské práci, k celostní orientaci v látce Bible a k zpřístupnění odborné literatury. Na to navazuje nabídka dalších osmi nepovinných, ale povinně volitelných kurzů pro oba roky magisterského studia:

- tři jednosemestrální jednohodinovky - Postavy a směry současné NZ vědy; Akcenty Pavlovy teologie (Oba kurzy navazují a rozšiřují přednášku Teologie NZ. Na kurz Akcenty Pavlovy teologie navazuje praktické cvičení v semináři); Zbožnost žalmů a jejich vazba k Novému zákonu.
- dvě jednosemestrální dvouhodinovky: Interpotační metody v oblasti novozákonní exegeze (úvod do exegeze, diachronní a synchronní metody rozboru řeckého novozákonního textu, příklady interpretace jednotlivých textů);
- Analýza listu Galatským (zásady antické epistolografie, hodnocení Pavlovy argumentace a rozbor listu - seminář); Četba a rozbor textů významných německých novozákonnímu (v němčině; seminář).
- dvě dvousemestrální jednohodinovky: Úvod do prorocké literatury (reflexe prorockého fenoménu, prorocká teologie, znaky prorocké literatury, literární úvod do studia Zadních proroků, rozbor vybraných textů); Novozákonní listy rané církve (kurz doplněný seminářem mapuje specifika novozákonních epištol a jejich teologii).
- dvousemestrální dvouhodinovka: Analýza Lukášova dvojspisu – Interpretace Lukášova evangelia a Skutků apoštolů (aplikace moderních exegetických metod, zejména rétorické, socio-rétorické a narativní kritiky v přednášce doplněné praktickým cvičením exegeze v semináři).

Katedra biblických studií nabízí ještě sedm **volitelných kurzů** (často specifických a úzce odborně zaměřených):

- jednosemestrální jednohodinovka: Rétorická a socio-rétorická kritika Nového zákona (prezentace moderní a progresivní exegetické metody, prezentace prvků rétorické techniky ve vybraných spisech NZ a apokryfech, reflexe argumentativní povahy biblické literatury, socio-rétorický model výkladu NZ).
- tři jednosemestrální dvouhodinovky: Apokryfní skutky apoštolů – raně křesťanské romány a novely (obraz křesťanské literatury 2.-3. století, porovnání pěti apokryfních skutků a populárními romány a novelami. Na kurz navazuje seminář: Výklad apokryfních Skutků Pavla a Thekly);
- Výklad apokryfních Skutků Pavla a Thekly (seminář navazující na kurz „Apokryfní skutky apoštolů“ je zaměřen na rozbor a výklad části /dnes ve feministických kruzích populárních/ apokryfních „Skutků Pavlových“ pro ověření zásad narativní a rétorické kritiky);

Seminář biblické archeologie (dějinný vývoj, pracovní postupy a metody výzkumu biblické archeologie, postavy významných archeologů, sonda do způsobu a rozsahu archeologické práce v určité lokalitě Kanaánu).

- dvousemestrální jednodinovka: Biblická aramejščina (jazykový kurz umožňující četbu biblické knihy Ezdráš a Daniel).
- dvousemestrální dvouhodinovka: Úvod do mytologie starověkého Ugaritu a předexilního Izraele.
- dvousemestrální tříhodinovka: Četba a výklad biblických textů.